

Hojii limaana Diigu-Kutaa 5

Description

Kutaalee darban keessatti Rabbiin ala wanta biraatiif silati seenuu fi qalma qaluun (wareegun) shirkii akka taâ€™e ilaalle jirra. Harâ€™as itti fufuun Rabbiin ala wanta biraatiif sujuudu fi rukuâ€™a buâ€™uun (mataan gadi jechuun) shirkii akka taâ€™e ni ilaalla. Isin qophiidhaa?

(B)-Gara murtii Rabbii oltaâ€™aan ala wanta biraatif sujuudu fi rukuâ€™a buâ€™uutti yoo dabarre immoo kuni shirkii zaahiraa (ifatti bahe) irraayyi. Shakkii hin qabu, sujuudaa fi rukuâ€™uni ibaada Rabbii tokkicha shariika hin qabneef taâ€™uu qabaniidha. Namni Rabbii oltaâ€™aan ala kan biraatiif sujuude ykn rukuuâ€™a buâ€™e shirkii hojjatee jira. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَأَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَهُنَّ إِنْ كُنْتُمْ إِيمَانًا تَعْبُدُونَ﴾

â€œIsa kan gabbar tan yoo taatan, aduu fi jiâ€™aaf hin sujuudinaa, Rabbii isaan umeef sujuudaa.â€ Suuratu Fussilat 41:37

Kana jechuun Isatti waa hin qindeessinaa. Isa gabbaruun keessan wanta biraan gabbaruu waliin isin hin fayyadu. Dhugumatti, Inni Isatti waa qindeefamu hin araaramu. (Ilaali Tafsiiru Ibn Kasiir 4/104)

Warri beekumsaa gariin ibsa aayata tanaa ilaachisee akkana jedhan: Namni Rabbiif gabricha qulqulluu taâ€™uu barbaade, Isa malee homaafu hin sujuudin, aduu fi jiâ€™aaf hin sujuudin. Isaan lamaaniin (aduu fi jiâ€™aan) uumamtoota olii gabbaruu irraa akeekachiise, uumamtooni gadii kan akka dhagaalee, mukkeen, qabrii fi kkf immoo san caalaa [irraa akeekachifamuun kan qabaniidha.] Sujuunni haqa Khaaliqaati. Wanti fedhee haa galu, hundemaa uumamaaf (makhluuqaaf) hin sujuudamu. Uumama keessatti aduun, jiyni, waliyyiin, nabiyyiin, dhagaan, mukni fi kkf wal qixxaatu. [Uumamtoota kanniin keessaa tokkofillee sujuunni hin taâ€™u.]â€ (Ad-Diinul Khaalis 2/53)

Akkasumas, aayat armaan olitti aanse Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa akkana jedhee jira:

﴿فَإِنْ أَسْتَأْتَهُ بَرُّوْفًا لِّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسِّبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ
وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ﴾

â€œYoo of tuulan, kanneen (malaaykanni) Gooftaa kee bira jiran halkanii guyyaa Isa qulqulleessu, isaan hin hifatan.â€ Suuratu Fussilat 41:38

Namni Rabbii tokkichaaf sujuude, Rabbii tokkichaaf gadi jedhee fi masakamee jira, gadi of xiqqeessu guutuu fi jaalala galmaan gahe. Faallaan kanaa, nama ibaadaadhaan Rabbiin tokkichoomsu irraa of tuuledha. Ibaada kana keessaa sujuuda. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa of tuultoota kanniin adabbii nama salphisuu isaaniif waadaa galee jira:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدُّخْلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾

â€œDhugumatti, isaan Ana gabbaruu irraa boonan (of tuulan), salphattoota taâ€™anii Jahannam seenuf jiru.â€ Suuratu Ghaafir 40:60

(Kana jechuun Ani Gooftaa isaanii qananii adda addaatiin isaan qananiisu taâ€™ee osoo jiru, namoonni of tuuluu isaanii keessatti lixuun Anaaf of gadi qabuu fi ajajamu didan, Guyyaa Qiyaamaa xiqlaattoota fi salphattoota taâ€™anii Jahannamiin ni seenu[1])

Qurxubiin ni jedha: â€œesuuuda irraa dhoowwame kana wallaalonni mutasawwifaa yeroo sheekkota isaanitti seenan, dhageefatanii fi araarama isaan irraa kadhatan isaaniif sujuudu aadaa godhatanii jiru. Isaan keessaa tokko akka oduu isaatti haalli yoo isatti cime, wallaallumma isaa irraa kan kaâ€™e miilaratti kufee sujuudaâ€ carraaqquin isaa bade, hojiin isaas haxaawame.â€ (Tafsiir Qurxubii 1/294)

Ibsa shirkii kanaa ilaachisee Ibn Al-Qayyim akkana jedha: gosoota shirkii keessaa barataan sheekaf sujuududha. Nama sujuudu fi nama sujuudamufu irraa kuni shirkiidha. Wanti ajaaâ€™iba, akkana jechuu isaaniiti: kuni sujuudaa miti. kuni kabajuu fi gadi of qabuuf mataa miila sheekaa irra kaaâ€™u qofaadha. Namoota kanniin akkana jedhama: wanta jettan osoo jettanii, haqiqan sujuudaa: kan sujuudamuuf jedhanii mataa lafa irra kaaâ€™uudha. Haaluma kanaan, sanamaaf, aduuf, urjiif, dhagaaf sujuunni godhamu hundi mataa lafa irra kaaâ€™uudha. (Madaariju Saalikiin 1/344-345)

Ammas, ni jedha: sheekonni jallinnaa Goftummaaf dorgoman dhufanii barattoota (hordoftoota) isaanii isaaniif jecha akka mataa haaddatan ni miidhagsan. Akkuma isaaniif sujuudu isaaniif miidhagsanii fi maqaa isaatiin ala maqaa biraa itti baasan. Ni jedhan, â€œSheeka fuundura mataa lafarra kaaâ€™uudha.â€ •Rabbiin kakadhe! Dhugumatti, Rabbiif sujuudun Isa fuundura mataa lafarra kaaâ€™uudha. Ammas akka isaaniif silati seenan, gara isaanitti tawbatan, maqaalee isaanitiin kakatan ni bareechisaniif. Kuni Rabbii gaditti goftoolee fi gabbaramtoota isaan godhachuudha. Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

﴿مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيهُ اللَّهُ الْكِتَبَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ
كُونُوا عِبَادًا لِّي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَا كُنْ كُوْنُوا رَبِّيْكُنَّ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ
الْكِتَبَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٦﴾ وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَخَذُوا الْمَلِّيْكَةَ وَالنَّبِيِّكُنَّ
أَرْبَابًا أَيَّاً مُرْكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٧٧﴾﴾

Ilma namaa tokkoof Rabbiin kitaaba, hukmii (beekumsaa fi hubannoo seera amantii) fi nabiyyummaa kennee ergasii namootaan, â€œRabbii gadiitti anaaf gabroota taâ€™aa.â€œ jechuun hin malu. Garuu [kan inni isaaniin jedhu], â€œKitaaba waan barsiisaa turtanii fi waan qoâ€™ataa turtaniif beektota beekumsa isaanitiin hojjatan taâ€™aa.â€œ Malaykoota fi nabiyyoota gooftolee akka godhattan isin hin ajaju. Sila Muslimoota erga taatanii booda kufriitti isin ajajaa?â€ (Suuratu Aali-Imraan 3:79-80)

Ibaadan hundarra kabajamtu ibaadaa salaatati. Dhugumatti, sheekonni, warri ulamaâ€™a fakkaatanii fi abbootin salaata qoodatanii jiru. Sheekonni salaata keessaa wanta hundarra kabajamaa fudhatan. Innis sujuuda. Warri ulamaâ€™a fakkaatanis salaata irraa rukuuâ€™a fudhatan. Gariin garii yoo qunname isaaf rukuuâ€™a buâ€™a (mataan gadi jedhaaf), akkuma namni salaatu Gooftaa isaatiif rukuâ€™a buâ€™u. Moottonni abbaa irree immoo salaata irraa qiyaama (dhaabbanna) fudhatan. Isaan gabbaruuf namoonni bilisaa fi gabroonni mataa isaanii irra ni dhaabbatu, isaan immoo ni taaâ€™u. Ergamaan Rabbiin sallallahu aleih wassallam dhimmoota sadan kana balâ€™innaan irraa dhoowwanii jiru. Rabbiin ala wanta biraatif sujuudu irraa akkana jechuun dhoowwe: â€œTokko kan biraatiif sujuudun hin malu.â€ Kuni dhoowwamaa taâ€™uun amanti irraa dirqamaan kan beekkamedha. Sujuudni gosoota ibaadaa daangaa olâ€™aanaa irra gahan keessaa tokkoodha. Mushrikni kuni gosa ibaada kana ilma namaatiif yoo hayyame, ibaadaa Rabbiin ala wanta biraatiif hayyamee jiraa jechuudha. Akkasumas, yeroo nagaha wal gaafatan mataan gadi jechuun sujuuda. Kana ilaachise jecha Rabbii oltaâ€™aa:

وَإِذْ قُلْنَا أَدْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُّوْمِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغْدًا وَأَدْخُلُوا
الْبَارَبَ سُجَّدًا وَقُلُّوا حِطَّةً تَغْفِرْ لَكُمْ خَطَيْئَكُمْ وَسَزِيدُ

الْمُحْسِنِينَ

â€œYeroo â€œMagaalatti tana seenaa, ishii irraas iddo feetanii [nyaata] balâ€™aa nyaadhaa, Balbalichas sujuudaa seenaa, â€œBadii keenya nurraa harcaasiâ€ jedhaa, badii keessan isiniif araaramnaati. Warra toltaa hojjataniis [mindaa] ni daballa.â€ Jenne, [yaadadhaa].â€ Suuratu Al-

Baqarah 2:58

Asitti **Balbalichas sujuudaa seenaa**, jechuun gadi jedhaa seenaa. Taâ€™uu baannan, kallacha lafa irra kaaâ€™un seenun hin dandaâ€™amuâ€’

Wanti barbaadame, nafseen wallaaltuu jallattuu taate ibaadaa Rabbii subhaanahu dhiistee uumamtota irraa kan ol guddiste itti qindeessite. Kanaafu, Rabbiin ala kan biraatiif sujuudde, rukuâ€™a buutef, akka salaataf dhaabbanitti isa fuundura dhaabbatte. Rabbiin ala kan biraatin kakkatte, kan biraatiif nazrii (silati) seente, mataa haadatte, qalma qalte, Mana Isaatin ala kan biraat irra xawaafa gooteâ€’ uumamtoota irraa wanta gabbaru Gooftaa aalamaatin wal qixxeessite. Namoonni kunnini daâ€™awaa (waamicha) Ergamtootaa kan faallessaniidha. Isaan warra Rabbitti waa qixxeessaniidha. Wanta warri Rabbiin waliin waan biraat gabbaran guyyaa Qiyaamaa jedhan ilaachise Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

﴿تَالَّهُ إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴾٩٧﴾ إِذْ نُسَوِّيْكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ

â€œRabbiin kakanne! Dhugumatti jallinna ifa bahaa keessa turre, yommuu Gooftaa aalamaatti isin qixxeessinu.â€ Suuratu Ash-Shuâ€™uraa 26:97-98â€ Zaadul Maâ€™aad 4/159-161=gabaabbinnaan)

Rabbiin ala wanta biraatiif sujuudun (kallacha (adda) lafa irra kaaâ€™uu) fi rukuâ€™u buâ€™uun (mataan gadi jechuun) shirkiidha

Kanaafu, namoonni masqala dhungachuuf qeeyisif gadi jedhanii fi batakiristaana fuunduratti mataa isaanii gadi qaban, shirkii hojjataa jiru. Kana jechuun Rabbiin waliin qeeyosataa fi masqala waaqefataa jiru. Namni Rabbiin waliin waan biraat osoo waaqefatu duâ€™e, Rabbiin irraa araarama hin argatu, gonkuma Gannata hin seenu. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿إِنَّهُ وَمَنْ يُشْرِكُ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَا أَوَّلَهُ النَّارُ
وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾

â€œDhugumatti, namni Rabbiin waliin waan biraat waaqefate, Rabbiin isarratti Jannata haraama (dhowwaa) taasiseera. Teessoon isaas ibidda. Zaalimootaf gargaartonni wayiitu hin jiran.â€ Suuratu Al-Maaâ€™ida 5:72

[1] Maâ€™aariju Tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabburi -12/403

â€œNawaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalayahâ€ fuula 272-â€ Abdulaziz bin Muhammad

February 8, 2021

Author

admin